

Дуже Красно живе Вічно

10 жовтня -
День художника

Підготувала
бібліотекар II категорії
Кривешко Тетяна

День художника України

Образотворче мистецтво є однією з найдосконаліших форм діяльності, оскільки в художній палітрі кристалізується внутрішній світ людини, звучать кольори глибоких почуттів. Ваші роботи будять прагнення до прекрасного, спонукають замислитися над суттю буття.

Вишуканий живопис, віртуозна графіка, майстерна пластика - невід'ємна частина національної культури, джерело духовного розвитку і задоволення естетичних потреб українського суспільства. Творчі досягнення художників свідчать про потужний потенціал народу, сприяють створенню позитивного іміджу України у світі.

Українським майстрам пензля і різця належать твори, які стали частиною золотого фонду світового образотворчого мистецтва.

Дбайливо зберігаючи і розвиваючи традиції самобутньої національної художньої школи, ви стверджуєте вічні загальнолюдські цінності, приносите людям радість спілкування з прекрасним.

День художника відзначається в Україні щорічно у другу неділю жовтня згідно з Указом Президента (№ 1132/98) від 9 жовтня 1998р.

Тарас Григорович Шевченко

(9 березня 1814)

Видатний український письменник і поет, чия творчість зробило його ні багато ні мало, а символом українського народу і однією з головних колон, на якій тримається вся наша українська культура. Так, всі ми з вами ще зі шкільної лави добре знаємо Шевченка саме як письменника, поета, і ось трошки пригадуємо про те, що Тарас Григорович був не тільки геніальним письменником, але й не менш геніальним художником. Художня спадщина Тараса величезна – збереглося 835 творів, картин, портретів, гравюр на різні теми, написані протягом різних періодів життя великого Кобзаря. Ще понад 270 творів вважаються втраченими, на жаль.

Тяга до живопису та малювання у Шевченка була з самих ранніх років його життя, ще будучи зовсім маленьким Тарас любив розписувати крейдою стіни будинку, стіл, лавки, різними дивними химерними візерунками, також із задоволенням малював людей, тварин, пейзажі. Якось намалював п'яного дядька Богорського, у якого перебував на вихованні з 13 років, після смерті своїх батьків. Дядько образився на свій портрет і покарав юного художника. Згодом Шевченко тікає від дядька – самодура, а так як тяга до живопису перетворилася на невгасиму пристрасть, Тарас цілеспрямовано шукає в навколишніх селах вчителя – художника. І знаходить – спочатку стає учнем диякона Єфремова, а потім навчається живопису ще у багатьох різних майстрів.

У 1828 році Шевченко стає слугою Павла Енгельгардта, багатого росіянина дворянського походження. Павло Енгельгардт закріпив талановитого юнака і вирішив зробити з нього свого придворного живописця (тоді це було модно) спершу взяв його з собою в подорож у Вільно, де Шевченко, ймовірно, навчався у професора малювання Вільного університету Рустемеса.

Одна з картин того періоду – *«Погруддя жінки»*, написана простим олівцем в 1830 році, Тарасу тоді було всього 16 років.

У 1831 році Енгельгардт разом з Шевченко переїжджає до Санкт – Петербурга, тодішню художню та культурну Мекку Російської імперії. У Петербурзі талановитого хлопця помічають видатні російські художники Карл Брюллов та Василь Жуковський, які спільними зусиллями викуповують Тараса з кріпацтва і сприяють його вступу в Петербурзьку академію мистецтв, а Карл Брюллов стає вчителем і наставником юного художника.

У майстерні Карла Брюллова відбувається його подальше художнє формування. У цей період Тарас знайомиться з творчістю відомих майстрів світового живопису: Рембрандтом, Рубенсом, Ван Дейком, Веласкесом. А його заповітною мрією, якій так і не вдалося здійснитися, було відвідати Італію і познайомитися з великим італійським мистецтвом епохи ренесансу. Шевченко закінчує Академію мистецтв одним з кращих студентів, а його художні твори то й справа отримують різні премії і винагороди.

«Катерина» – одна з найцікавіших картин Шевченка, написана олією у 1840 році. Картина дуже символічна, у формі образів автор передає ті почуття, які наче хвилі вирували в його серці. Босонога дівчина в центрі картини, символізує страждання українського народу, російський солдат на коні - самодержавну російську монархію, що сидить на землі селянин, (чимось схожий на козака Мамая) уособлює собою вільне минуле, прагнення до якого наскрізь пронизує як літературна, так і художня творчість Тараса.

У 1843 році Тарас залишає Петербург і відправляється в свою подорож Україною, під час якої малює ряд красивих українських пейзажів.

У 1847 році Шевченко отримав замовлення написати портрет молодої княгині Катерини Кейкаутової, ніжна і юна жінка, яка страждала від деспотизму чоловіка, викликала співчуття і симпатію художника. Вже закінчивши свій портрет, він довго її згадував і навіть передбачив в повісті «Княгиня» (вже написану на засланні) її швидку смерть. Цей образ був його останнім згадуванням про свободу – при поверненні з маєтку князя його вже чекали жандарми, у яких був наказ заарештувати Шевченка за активну участь у Кирило-Мефодіївському товаристві (створеному для боротьби проти кріпацтва) і за «обурливі» твори. Вирок був єзуїтським, Шевченка віддано в солдати із заборобою писати й малювати.

10 років провів Шевченко на засланні, спочатку в Орській фортеці, потім у Новопетровському форті і тільки в 1857 році, слідом за смертю російського царя Миколи I, завдяки енергійним клопотанням його друзів у Петербурзі він отримав довгоочікуване помилування. Саме в ці важкі роки мистецтво Шевченка – художника досягає незвичайної глибини, забарвлене особистими стражданнями воно ще більше починає звертатися до вічних тем.

Картина *«Пожежа в степу»*, написана в 1848 році, під час степового переходу з Орська до Аральського моря, коли Шевченко став очевидцем дивного вражаючого видовища – гігантського полум'я, від підпаленої казахами сухої трави. Але не менше полум'я горіло в душі легендарного Кобзаря, який залишив нам у спадок свої чудові художні та літературні твори, які надихають і надихатимуть ще не одне покоління українців.

Погруддя жінки, 1830

*Портрет
Павла Енгельгардта, 1833*

Катерина, 1840

*Циганка ворожить
українській дівчині, 1841*

Костел в Києві, 1846

княгиня Катерина Кейкаутова

Пожежа в степу, 1848

Іван Костянтинович Айвазовський

(29.07.1817 – 2.05.1900)

Видатний художник світової слави, народився у кримському місті Феодосії в родині галицького вірменина та українки. Рано втративши батька, він поневірявся вулицями рідного міста, замальовуючи все, що просилося на люди з уяви його творчої душі. Одна з таких замальовок, яку він зробив на центральній вулиці міста перед приїздом російського імператора Миколи I, й круто змінила його долю – замість покарання цінителі мистецтва із свити царя забирають хлопця до Петербурга вчитися малярській справі. Іван Айвазовський у процесі навчання проявив такі блискучі здібності, що Академія мистецтв кілька разів відзначала його золотими медалями, а після закінчення студій відправила вдосконалювати майстерність до Італії. Повернувшись з цієї творчої поїздки, Іван Айвазовський у 27 років стає академіком. З цим титулом він переїздить у 1845 році на свою батьківщину, де працював до смерті, постійно поглиблюючи свою мистецьку індивідуальність через власну самотність. І це насамперед проявилось в його картинах *«Захід сонця. Україна» та «Чумаки в степу»*.

А потім він повністю віддався малюванню морської стихії, переливаючи свою експресію на полотно блискавично. Траплялося, що видатні твори нашого земляка виходили з-під його пензля за кілька годин, а звичайні морські сюжети, котрим він не надавав особливого значення й роздаровував їх приятелям, – малювалися за кільканадцять хвилин. Такі його картини, як *«Море»*, *«Загибель корабля»*, *«Серед хвиль»*, *«Дев'ятий вал»*, *«Всесвітній потоп»*, *«Георгіївський монастир»*, *«Прибій біля кримських берегів»* належать до класики світового мистецтва, завдяки їм він одержав своєрідний титул «поета Чорного моря».

Чимало в творчому доробку Івана Айвазовського й сюжетів поза українськими землями. Зокрема, славна його картина *«Неаполітанська затока ранком»*, яку він малював перебуваючи в Італії, краєвиди Дарданел, Босфору, Константинополя. Під час відвідань Італії, наш земляк виконав замовлення Папи Римського, створивши твір *«Хаос»*, який був відзначений спеціальною золотою медаллю понтифіка й грошовою нагородою в 30 тисяч лір. Оцінюючи досконалість картини, наш видатний письменник Микола Гоголь так висловився перед її автором: *«Коли б я написав хаос, мені дали б за це в шию, а тобі за «Хаос» дали золоту медаль на шию»*.

Українство може пишатися й тим, що вихований на російській культурі Іван Айвазовський ніколи не відрікався від рідного народу, постійно творив на українські теми. Відтак маємо обов'язок поцінувати його спадщину, що нараховує понад 6000 картин, як складову українського мистецтва.

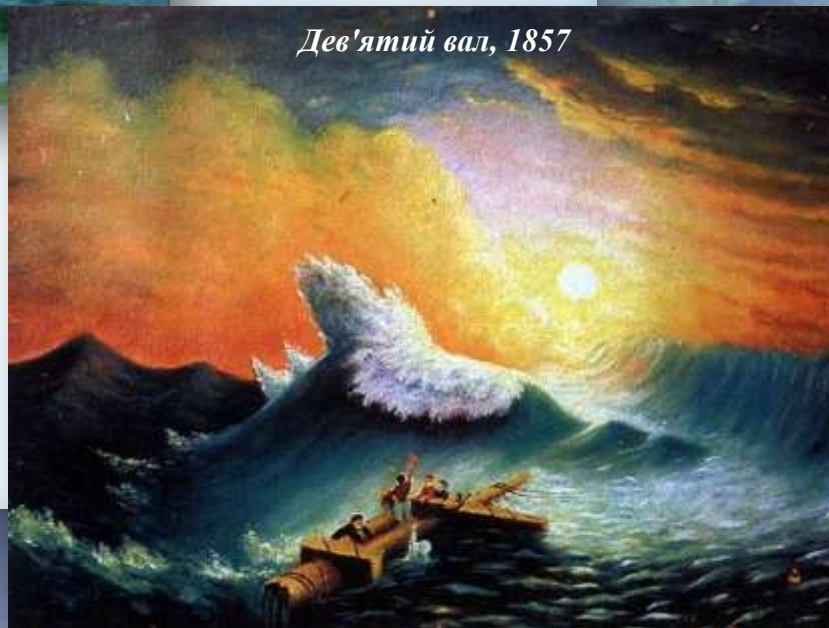
Море, 1898

Серед хвиль, 1898

Дев'ятий вал, 1857

Чумаки на відпочинку, 1885

Захід сонця, 1856

Микола Миколайович Ге

(27.02.1831 — 13.06.1894)

Видатний живописець (народився у Воронежі), який з п'ятирічного віку потрапляє до українського оточення родини в Києві й на Поділлі, де підтримувалася «традиційна малоросійська атмосфера». Все це відбилося в майбутній творчості художника, тим паче, що під час навчання в Академії мистецтв у Санкт-Петербурзі Микола Ге постійно контактує з українцями Північної Пальмири.

Ще більше український вплив на творчість майстра посилюється, коли він переїхав на хутір під Бахмач на Чернігівщині, де продовжував залишатися помітною постаттю культурного життя столиці й ближчих Києва та Чернігова. У цей період Микола Ге писав, як правило, портрети українських селян, пейзажні етюди, численні зразки портретного жанру.

Художній талант хлопця проявився досить рано. Проте, у 1847 році, після закінчення гімназії, Микола Ге, за порадою батька, вступає до математичного відділення Київського університету. Пізніше він переводиться до Петербурзького університету. Опинившись у столиці імперії, він, у більшості завдяки своєму другу скульпторові П. Забелло, який тоді навчався в Академії мистецтв, потрапив у середовище мистецької молоді. Пристрасть до малювання витісняє інтерес до наук. Не закінчивши курсу навчання на математичному відділенні, Микола Миколайович вступає до Академії мистецтв.

Дев'ятнадцятирічний Ге прийшов до Академії мистецтв із сформованими поглядами та смаком. Дуже скоро він став в опозицію до бюрократичних порядків та художньої рутини, які панували в навчальному закладі в часи репресії. За словами Миколи Миколайовича, після від'їзду Брюлова в Італію вихованням молоді займалися малообдаровані художники, а викладання зводилося до навчання ремеслу — освоєння суми технічних навичок.

Офіційно Микола Ге був учнем Петра Васильовича Басіна, проте справжнім своїм вчителем він вважав Карла Брюллова. Брюллов надихав Ге, тому що Карл Павлович вимагав від творця завжди лишатися самим собою, втілювати у своїх творах тільки власні думки та почуття.

Найперші картини Ге, які було виконано в Академії мистецтв у Петербурзі — це робота *«Суд царя Соломона»* (1854) та *«Ахіллес оплакує Патрокла»* (1855). Вони виконані в академічній манері, за всіма канонами, тому дещо в скованій манері.

За кордоном Ге працює в різних жанрах: портрет, етюди італійської природи, сцени народного побуту.

Проте своє справжнє покликання він знаходить у великих історичних роботах. У картинах *«Любов весталки»* (1857—1858), *«Смерть Віргінії»*, *«Руйнування Єрусалимського храму»* (1859) сильні й прекрасні герої виступають у драматичних ситуаціях.

Суд царя Соломона, 1854

Ахіллес оплакує Патрокла

Любов весталки, 1857—1858

Смерть Віргінії, 1859

Архип Іванович Куїнджі

(27.01.1842 – 24.07.1910)

Народився у бідній грецькій сім'ї шевця, на окраїні Маріуполя. Після смерті батька його забрав до себе на виховання дід і переписав внука на своє прізвище - Куїнджі, що означає «золотих справ майстер». З раннього дитинства доводилося майбутньому художнику заробляти на життя. А у вільний від роботи час він міг довго спостерігати за мінливою водною гладдю моря, за заходом сонця.

Любов до малювання виявилася у нього ще в дитинстві, Архип малював скрізь, де міг, - на стінах будинків, заборах, шматках паперу. Пристрасть до малювання привела молодого художника до Феодосії до І. К. Айвазовського. Пробувши декілька місяців у знаменитого художника, Куїнджі їде до Петербургу з мрією вступити до Академії мистецтв. Але не відразу йому вдалося стати учнем Академії: слабкою виявилася художня підготовка. Він двічі складав іспити і обидва рази безрезультатно. Але це не могло зупинити наполегливого і настирного хлопця.

У 1868 році на академічну виставку Архип Іванович представив картину *«Татарська сакля»*, і одержав звання некласичного художника. Того ж року його прийняли вільним слухачем в Академію. Він занурився в атмосферу художнього життя. Усе відкривається перед уважним поглядом молодого художника. Архип Куїнджі починає шукати самостійні шляхи в мистецтві.

Почалася творча діяльність. Побувавши на острові Валаам, художник привіз свої унікальні етюдів. Його мистецтво привернуло увагу відомих художників. І за гідні знання в живописі він одержав звання «вільного художника». Картину *«На острові Валаам»* купив для своєї галереї Третяков і у Куїнджі з'явилася можливість поїхати за кордон.

Дослідники називали А.І. Куїнджі «художником світла». Його яскраві, ефектні картини відтворюють відчуття відриву від землі, містичного польоту, як в прекрасних фантазіях М.В. Гоголя, що так любив таємничу красу українських ночей. Куїнджі малює свій шедевр – картину *«Місячна ніч на Дніпрі»*. Навіть той, хто не є знавцем живопису, мимоволі замилюється цим прекрасним твором. Адже вмиле відтворення місячного світла надзвичайно точно передає красу казкового нічного пейзажу. Від картини віє таємничістю, величчю. Це дійсно шедевр.

11 липня 1910 року великого майстра пензля не стало. Його поховали у Петербурзі на Смоленському кладовищі. А на його батьківщині у Маріуполі знаходиться галерея, яка носить ім'я великого Архипа Куїнджі.

Його творча спадщина складається з понад п'ятисот великих і малих полотен, багатьох малюнків. Своєю щирою і натхненною творчістю Архип Куїнджі прославив українське та російське мистецтво і вніс цінний внесок в їх скарбницю.

Місячна ніч на Дніпрі, 1880

Море. Крим

Вечір на Україні, 1878

Володимир Донатович Орловський

(1.02.1842 – 19.02.1914)

Український живописець, академік Петербурзької академії мистецтв, тесть художника М. Пимоненка. Народився у Києві 1 лютого 1842 року. Початкову художню освіту здобув у 2-й київській гімназії у художника і педагога І. Сошенка. Згодом за підтримки Тараса Шевченка вступив і в 1868 році закінчив Петербурзьку академію мистецтв (з 1874 року — її академік, з 1878 року — професор).

Брав участь у діяльності малювальної школи М. Мурашка, був одним із організаторів Київського художнього училища. Після закінчення Академії вивчав сучасне мистецтво у Франції, де близько познайомився з творчістю майстрів так званої барбізонської школи, і саме його можна вважати першовідкривачем барбізонців для українського пейзажного живопису.

Після повернення із Франції з 1886 року В. Орловський живе постійно у Києві. Колишня приватна садиба Орловського розташована під №28 на Гоголівській вулиці. Бере участь у виставках київських художників, з успіхом проходять його виставки за кордоном. Велика заслуга В. Орловського в тому, що він, перейнявши досвід барбізонців, одним із перших серед українських художників почав розвивати тему українського національного пейзажу.

У 1914 році, під час перебування в місті Нерві в Італії, В. Орловський раптово помирає. Труну з тілом художника перевезено до Києва і поховано на Лук'янівському цвинтарі (ділянка № 17, ряд 1, місце 29).

В 1953 році на честь художника в Києві названо вулицю.

Твори Володимира Донатовича Орловського зберігаються за кордоном, у багатьох музеях колишнього СРСР, а в Києві, у Національному художньому музеї України, зберігається лише незначна частина його творчої спадщини.

Раннім творам Орловського притаманні риси романтичного сприйняття навколишнього світу, дещо умовне, академічне, композиційне й колористичне розв'язання сюжетів:

- **«Вид села Кокоз у Криму», «Кримський пейзаж», 1868.**
- **«Перед шквалом», «Захід сонця», «Болото», «В степу», «Вечір», «Сівба», «Лісовий зруб», «Піски», всі — 1874.**

В найкращих творах художник правдиво й поетично передано красу рідної природи:

- **«Село», «Рибалки», 1877;**
- **«Жнива», 1882;**
- **«Затишшя», 1890;**
- **«Хати в літній день», всі — в ДМУ ОМ;**
- **«Березовий гай», 1884, Азербайджанський музей мистецтв імені Р. Мустафасва.**

Жнива, 1882

Місто на березі, 1875

У полі, 1890

Купання коней

Прибій

На березі, 1884

Ілля Юхимович Рєпін

(17.08.1844 – 29.09.1930)

Відомий українсько – російський художник – реаліст, майстер портрету, історичних та побутових сцен. Народився у Чугуєві (нині Харківської області), у родині військового поселенина – колоніста Юхима Рєпіна. Як був переконаний сам Ілля, походив він з козацького роду, що носив зросійщене прізвище Ріпа. В дитинстві Ілля спізнав увесь тягар злиденного життя, соціальний стан військових поселенців в Російській імперії був лише трохи ліпший над станом кріпаків. Протягом майже чотирьох років працював в іконописній артілі Бунакова, розписував та поновлював церкви на Слобожанщині, таким чином здобув елементарну художню освіту. На зароблені 100 рублів двадцятилітнім юнаком подався до єдиного в Російській імперії закладу де навчали художників – Петербурзької Академії Мистецтв.

Дочка великого художника Віра згадувала, що *«майже щодня тато вголос читав про запорожців по-малоросійському у віршах... і розповідав про Січ... Моєму маленькому братові Юрі виголили голову й лишили чуб: на його круглій голові висів спочатку маленький, а потім вився довгий «оселедець», який він замотував за вухо. І костюм йому зшили, жовтий жупан з відкладними рукавами, коли його хрещений Мурашко привіз йому малоросійську сорочку й шаровари».*

За словами Дмитра Чуба, **«Запорожці»** — це данина Рєпіна рідній Україні, це той твір, яким він ще наприкінці ХІХ століття заявив перед світом те, що напише українству незадовго перед смертю: *«Я ваш, а не їхній»*. І це зримо відчувається на полотні. Коли 1891 року «Запорожці» вперше були виставлені на показ, один з критиків написав: *«Пригляньтесь пильніше, ви починаєте розуміти, що перед вами не просто весела компанія, а історичні діячі, не епізод комедії, а історичний момент. Це право на сміх над грізним могутнім султаном, куплене кров'ю, куплене незчисленною кількістю героїчних смертей і дій. Потрібна велика відвага в душі, велике сміливе серце, щоб так щиро сміятись в таку хвилину»*.

Такою ж даниною платив великий художник рідній землі й багатьма іншими своїми полотнами: **«Чорноморці»**, **«Гайдамаки»**, **«Козак Голота»**, **«Гопак у старовинному Запорожжі»**, **«Гетьман»**, **«Портрети Тараса Шевченка»**, **«Чудотворний образ»**, **«Дід з Чугуєва»**, **«Вечорниці»** тощо.

Коли в 20-і роки ХХ століття уряд УСРР за підказкою з Москви намагався виманити художника з еміграції, і навіть написав до нього листа у Фінляндію українською мовою, Рєпін відповів: *«Признаюся Вам, що Ваше писання мені – дуже відрядне душі моїй, і я дуже шкодую, що не в силі відповісти Вам на такий любезній моєму серцю мові дорогої України...»*. 86-річний митець уже не міг покинути влаштований побут, де творилися його шедеври.

Українка біля тину, 1876

Вечорниці, 1881

Бурлаки на Волзі, 1870-1873

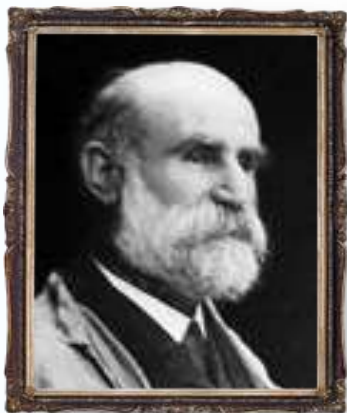
Запорожці пишуть листа турецькому султану, 1878-1891

Не чекали, 1884-1888

Кириак Костянтинович Костанді

(3.10.1852 – 31.10.1921)

Український маляр грецького походження. Академік Петербурзької академії мистецтв (1907).

У 1870–1874 навчався в Одеській рисувальній школі. Закінчив 1882 Петербурзьку академію мистецтв (був учнем Михайла Клодта).

Член товариства передвижників від 1897. Член–засновник Товариства південноросійських художників, 1902–1921 – його голова. Після його смерті деякий час (1922–1929) це було товариство імені Костанді.

Був одним із засновників Одеського музею мистецтв (1898–1899) та його директором від 1917.

Від 1885 – викладач Одеського художнього училища. Серед учнів Ісак Бродський, Митрофан Греков, Олексій Шовкуненко, Іван Шульга.

Костанді створив картини побутового жанру, зображував побутові мотиви на пейзажному тлі, здебільшого Одеси та її околиць, малював пейзажі, писав також портрети. Хоча й не був представником імпресіонізму, але використовував у своїй творчості його формально-пластичні риси.

«У хворого товариша» (1884)

«В люди» (1885)

«Гуси» (1888)

«Старенькі» (1891)

«Рання весна» (1892)

«Сутінки» (1897)

«На терасі» (1899)

«Світла хмаринка» (1906)

«З пташиного польоту» (1907)

«Синя хмаринка» (1908)

«Галки» (1915)

«Портрет М. Князєвої» (1898)

Розквітлий бузок, 1902

Галки. Осінь, 1915

Рання весна, 1915

В люди, 1885

На дачі. Полудень, 1892

Сергій Іванович Васильківський

(19.10.1854 – 8.10.1917)

Народився 7 жовтня 1854 року у мальовничому місті Ізюм Харківської губернії в сім'ї писаря. Середовище і оточення, в якому зростав майбутній художник на Слобожанщині, було особливо благодатним для формування його творчої особистості. Його дід – чумак, який походив з козацького роду, привив молодому Сергію інтерес до української старовини, а мати – любов до народних пісень і фольклору. В 1861 батьки Сергія переїхали до Харкова, головного культурного центру Слобожанщини. Перші навички в мистецтві Васильківський одержав у Харківській гімназії від учня Карла Брюллова у Петербурзькій Академії мистецтв – Дмитра Безперчого. В роки навчання молодий митець мав змогу користуватися бібліотекою свого родича, поета Володимира Александрова, в якій були твори Івана Котляревського, Тараса Шевченка, Миколи Гоголя, що справили на нього глибоке враження.

Після п'яти років навчання в гімназії на вимогу батька Васильківський вступив до Харківського ветеринарного училища. Але 1873 року він залишив там навчання, через неплатоспроможність і влаштувався працювати деякий час канцелярським службовцем при Харківському казначействі.

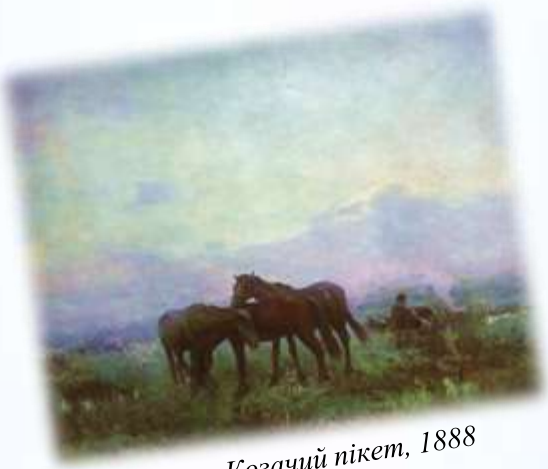
У 1876–1885 роках Васильківський навчався у пейзажному класі Петербурзької Академії Мистецтв у Михайла Клодта (1832–1902) і Володимира Орловського (1842–1914). Успішне навчання доповнювалося враженнями від виставок передвижників та поїздок на батьківщину.

1879 року за етюд з натури Васильківський одержав першу академічну нагороду – малу срібну медаль. У студентські роки він зазнавав нестатків, жив на горищі в Академії, у так званій «казьонці», разом з Порфириєм Мартиновичем, Опанасом Сластьоном, Геннадієм Ладиженським, Миколою Самокишем, Яном Цюнглінським, згодом видатними художниками. 1881 року Васильківський здобув другу малу срібну медаль.

Типовий сюжет Васильківського – озброєний козак – вершник в степу або група козаків на сторожі, в кінному поході чи на відпочинку: *«Козачий пікет»*, 1888, *«Сторожа Запорозьких Вольностей» («Козаки в степу»)*, близько 1890, *«На варті»*, близько 1890, *«Козак в степу. Тривожні ознаки»*, близько 1905. До цієї групи творів близькі й краєвиди, в назвах яких народна пам'ять зберегла інформацію про історичне минуле (*«Козача гора»*, 1890, *«Козача левада»*, близько 1890.)

Васильківський – автор відомого портрета Шевченка з авторським підписом (1910–1911), на якому поет зображений на повний зріст, сидячи, на тлі віддаленої широкої панорами степу з низьким горизонтом та високим небом. Васильківський є також автором портрета поета (1907), який писав, спираючись або на один з найбільш тиражованих на той час фотопортретів, зроблений М. Доссом у квітні 1858, або на портрет Шевченка, вміщений у виданні: Шевченко Т. Г. Кобзарь: С портретом и автографом. — К., 1899; або ж на образ поета, створений І. Репіним за тією самою фотографією. Цей портрет не підписаний, проте за написом на звороті І. Бойка, вірогідно нащадка колишнього його власника С. І. Бойка, знайомого Васильківського, створений художником 1907. За способом моделювання обличчя та колористичним вирішенням тла портрет близький до підписаного. Обидва зберігаються в Національному музеї Тараса Шевченка в Києві. Васильківський був членом журі конкурсу на проект пам'ятника Шевченкові 1911. Видано три листівки з репродукцією відомого портрета Шевченка.

Козачий пікет, 1888

Полтавщина, 1890-ті

Сторожа запорозьких вольностей, 1890

*Стара церква на Бойківщині,
бл. 1900-х*

На побаченні, 1894

Околиця, 1880-ті

Весняний день на Україні, 1885

Український пейзаж, 1886

Сергій Іванович Світославський

(6.10.1857 – 19.09.1931)

Представник покоління художників, до якого належать В.Орловський, С.Васильківський, П.Левченко... З їхніми іменами пов'язаний розквіт національного пейзажного живопису другої половини XIX століття. Мистецтво цих майстрів – вияв усвідомленої любові до землі України, її народу. Критерій їхнього світосприйняття – реальний погляд на природу, яка постає в усьому розмаїтті її явищ та форм. Шлях їхніх образотворчих пошуків – опанування законами плерного живопису, що відкриває широкі можливості в передачі світлоповітряних ефектів та яскравого розмаїття барв сонячних південних ландшафтів.

Час змінював особливості живописних прийомів майстра, але не торкався головного – Світославський до кінця залишався вірним своїм колись обраним естетичним ідеалам, що стверджували красу повсякденного, буденного, вірний своєму, сформованому ще замолоду, творчому методу – реалізму. І в цьому вбачається цілісність натури майстра, відданість заповітам його вчителів та друзів–передвижників.

Батьківщиною Сергія Світославського була Україна. Саме тут він створив найкращі твори, які визначили самотність його мистецтва.

Сімнадцятилітнім поступив до Московської школи живопису, закінчив її зі званням учителя малювання. Його викладачі О.Саврасов, В.Перов, однокашники – К. Коровін, І. Левітан. Сергій Світославський та І. Левітан товаришували. Їх навіть називали нерозлийвода, бо завжди удвох, завжди разом. Навіть екзамени примудрялися складати мало не дуєтом. Нерозлучні були у всьому, як пізніше згадував Костянтин Коровін. У Москві до Світославського прийшло перше визнання – сам П.Третьяков звернув увагу на студента. В одному зі своїх листів він зауважив: *«На сьогодні в Московському училищі є кілька талановитих учнів: з пейзажу Світославський, Елерт, Левітан»*. Відомий меценат купив з учнівської виставки (1879) роботу художника-початківця *«З вікна Московського училища живопису»*, сьогодні вона експонується в залах Третьяковської галереї серед інших творів майстра. Московський колекціонер і далі купував картини українського живописця. В Києві ж їх із великим задоволенням купував прямо з-під пензля (як згадує художник М.Ковалевський) багатий цукро заводчик і відомий покровитель мистецтв М.Терещенко.

У Москві С. Світославський не тільки жив і учився, тут він закохався й одружився. Коли ж шлюб розпався, киянин повернувся назавжди до рідної хати. Сім'ї у Світославського не було, жив він зі своєю старенькою матір'ю у батьковій оселі. Щороку «Дніпро заходив до нього в гості своїми весняними водами», річка затоплювала велику частину його садиби. Ось звідки стільки пейзажів, що зображають розливи Дніпра. На Куренівці Світославський писав свій Київ, якого не торкнулася урбанізація. У книжці «Далекі роки» К.Паустовський згадував: *«У парку я зустрічав лише старого художника. Він сидів під великим полотняним парасолом і писав етюди. Художник уже здалеку так сердито поглядав на мене, що я жодного разу не зважився до нього підійти»*.

У 1905-1906 рр. 45 київських студентів було виключено з художнього училища за участь у страйку. Найактивнішим загрожувала солдатчина. На знак протесту Микола Пимоненко подав у відставку, а Сергій Світославський, рятуючи юнаків від армії, спеціально для виключених з училища відкрив власну студію, а згодом влаштував виставку творів цих художників.

Після смерті матері художник майже зовсім осліп. Найбільше Світославський любив картину, де зображена гоголівська калюжа в Миргороді, але мусив її продати.

Більшовицька влада не потребувала старих та ще й сліпих майстрів. Гордий майстер пензля нічого ні у кого не просив: він лудив відра, робив каструлі, вимінював їх на хліб, садив на маленькій грядці картоплю... Кілька разів його відвідували крадії, але красти було нічого, а спати в хаті було холодно, тому їхні руки там нічого не крали.

Помер він 19 вересня 1931 року. Було йому 74 роки...

Батькова садиба взимку

Парк біля Кирилівської церкви

Ярмарок

Розлив Дніпра на Оболоні, 1890-ті р.

Дніпровські пороги 1885-1887 р.

Марія Костянтинівна Башкирцева

(24.11.1858 – 31.10.1884)

Унікальна художниця в історії світового мистецтва. Доля цієї дивовижної дівчини приваблює навіть більше, ніж її творчість. Марія була дуже гарною, знала шість європейських мов, грала на роялі, гітарі, арфі та мандоліні, мала чудове сопрано. Окрім того, вона залишила щоденник, який писала з тринадцяти років і до самої смерті 1884 року. Писала дуже відверто, писала, знаючи, що потім його читатимуть. Зі сторінок цього щоденника з нами говорить жінка–художниця, яка прагнула щастя, свободи та творчості, мала для цього всі можливості, але... не мала часу. Туберкульоз убив її двадцятичотирирічною. Однак цих років вистачило для того, аби світ роздивився геніальність Башкирцевої. Мопассан, з яким вона листувалася, на її могилі сказав: *«Це була єдина Троянда в моєму житті, чий шлях я всіяв би трояндами, знаючи, що він буде таким яскравим і таким коротким!»*.

Марія Башкирцева – перша з вітчизняних художників, чії роботи потрапили до найавторитетнішого музею Франції. Пізніше такої честі були удостоєні полотна російських художників Миколи Реріха та Леоніда Пастернака. Вона ж є і першою жінкою–художницею в світі, представленою у Луврі.

1877 року Марія переїжджає до Парижа і розпочинає навчання у приватній академії Рудольфа Жуліана. Вже після перших занять професор Жуліан відзначає успіхи учениці. *«Я думав, що це примха розпещеної дитини, але мушу визнати, що вона справді працює, що у неї є сила волі і вона гарно обдарована. Якщо так буде і надалі, через три місяці її малюнки можуть бути прийняті в Салон»*. В академії під керівництвом професора Робер–Флері вона повністю віддається живопису і вже за рік отримує на загальному конкурсі майстерні першу золоту медаль, яку їй одногolosно присудили художники Робер–Флері, Бугро, Лефевр та інші. З того часу вона почала регулярно виставляти свої картини, які незмінно зустрічали теплі відгуки французьких газет та журналів.

У 1880 році Башкирцева виставляє в Салоні свою першу картину – *«Молода жінка, яка читає «Question du divorce» Олександра Дюма»*. В Салоні 1881 року під підписом Andreu з'являється картина Марії *«Майстерня Юліана»*. Паризька преса відзначила, що цей твір переповнений життям, з твердим малюнком та теплим колоритом. У 1883 році вже під своїм іменем Башкирцева представляє пастельний портрет та велику картину *«Жан і Жак»*, на якій зображено двох маленьких школярів з бідних паризьких сімей. Ця картина привернула загальну увагу, викликала захоплення – сміливий і сильний талант художниці розквітнув. Вона писала життя, правдиві і співучі кольори. Демократичні настрої епохи розкрилися також у картині *«Мітинг»*. У 1884 році вона зайняла перше місце у Салоні і зробила художницю відомою у світі французьких митців. Її творчість високо цінували Анатоль Франс та Еміль Золя.

Мітинг, 1884

*Молода жінка з букетом сирені.
Початок 1880-х років*

Дощова парасолька, 1883

Студія Жуліана, 1881

Осінь, 1883

Микола Корнійович Пимоненко

(21.03.1862 – 8.04.1912)

Народився у Києві 1862 року в родині майстра іконопису. Батько – Корній Данилович Пимоненко споруджував вітари й розписував церкви.

З 1878 навчався у Київській рисувальній школі. Учень відомих українських художників М. Мурашка, Й. Будкевича, Х. Платонова. У 1881 році склав іспит при Київському навчальному окрузі. Його екзаменаційні роботи були надіслані до Петербурзької Імператорської академії мистецтв, і за рішенням її Ради від 3 грудня 1881 отримав звання вчителя малювання в нижчих загальноосвітніх навчальних закладах.

З 1882 року навчався в Петербурзькій Академії мистецтв, яку через хворобу легенів та матеріальні нестатки залишив у 1884 році. Нагороджений двома малими та однією великою срібними медалями Петербурзької Академії мистецтв.

Повернувшись до Києва, викладав у Рисувальній школі Володимира Кунітрона. Після її закриття в 1901 році обійняв посаду штатного викладача малювання Київського політехнічного інституту, на якій пропрацював до останніх днів життя. Водночас, до 1906 року викладав у новоствореному Київському художньому училищі, одним з організаторів якого він був.

У 90-х роках XIX століття брав участь у розписах Володимирського собору в Києві. Виконав образи Святої Анни і Миколи Мірлікійського та деякі образи на фронтоні. У 1897 році за ці розписи отримав орден Святої Анни III ступеня.

У 1891 році отримав звання почесного вільного общника Академії мистецтв. З 1899 року і до кінця життя – дійсний член Товариства пересувних художніх виставок. Член Товариства мюнхенських художників і Паризького інтернаціонального союзу мистецтв та літератури. У 1904 році Рада Імператорської Академії мистецтв «за известность на художественном поприще» присвоїла Миколі Пимоненку звання академіка живопису.

Був одружений з донькою академіка живопису Володимира Донатовича Кунітрона. З дружиною Олександрою і дітьми проживав в окремому флігелі, побудованому в Києві на території садиби В.Орловського (садиба по вул. Гоголівській, 28 збереглася дотепер, нині про її колишніх мешканців сповіщає меморіальна дошка). Щоліта працював у селі Малютянка на Київщині, де обладнав власну майстерню.

Помер у березні 1912 року. Похований на Лук'янівському цвинтарі в Києві. На посмертній виставці в Академії мистецтв, яка відбулася на початку 1913 року, експонувалися 184 картини, 419 етюдів, 112 малюнків олівцем. Всього ж малярська спадщина Пимоненка налічує понад тисячу робіт, серед яких кілька сотень закінчених живописних полотен.

Видатний український художник – жанрист. Зробив значний внесок у створення національної школи реалістичного мистецтва. Найвідоміші картини – «Весілля в Київській губернії» (1891 р.), «Свати» (1893 р.), «Ворожіння» (1893 р.), «Біля колодязя (Парубки)» (1894 р.), «Київська квіткарка» (варіанти 1897 і 1908 рр.), «На ярмарку» (1898 р.), «Жертва фанатизму» (1899 р.), «Сінокіс» (1900 р.), «Брид» (1901 р.), «Вихід з церкви в Страсний четвер» (1907 р.), «Зустріч з земляком» (1908 р.), «Гуси, додому!», «Суперниці. Біля колодязя» (1909 р.), «Гопак» (1909 р.) і багато інших. Відомий також як портретист – портрети художника М.Мурашка (1888 р.), І.Мацієва (1895 р.), дружини Олександри та дітей.

Вечоріє

Жниця

Весілля в Київській губернії

Жнива в Україні

Вихід з церкви в Страсний четвер

Великодня утрєня

Різдвяні ворожіння

Сінокіс

Софія Пилипівна Левицька

(9.03.1874 – 20.09.1937)

Народилася 9 березня 1874 року на Поділлі у багатій українській поміщицькій родині. Її батько Пилип Левицький був дідичем у селі Вільхівці (нині Хмельницька область) та інспектором народних шкіл Подільської губернії. Він був приятелем В. Антоновича, Т. Рильського, П. Житецького, активно цікавився громадською і культурною роботою. Брат Софії – Модест Левицький, лікар і письменник, в 1919 році був головою української дипломатичної місії в Греції, згодом – лектором української Господарської Академії в Подєбрадах.

Дитинство та молодість художниці минули між рідним селом Вільхівці і Києвом, де Левицькі також мали власне помешкання. Минули, бо коли Софії зачепилося 19 років – її видали заміж за лікаря Маниловського. Це й стало початком трагічного життя художниці. Чоловік виявився морально деградованою особистістю, зловживав алкоголем. У цьому шлюбі в Софії народилася дочка Ольга, яка виявилася розумово відсталою... Не витримавши знущань та прикрощів від чоловіка, Софія з малолітньою дитиною повертається в батьківський дім.

Коли Ольга трохи підросла, Софія виявляє бажання вчитися малярства, адже ще в Києві відвідувала мистецьку студію С. Світославського і подавала неабиякі надії. Багато українських митців набували досвіду на чужині, вносячи свою мистецьку частку в розвиток світового мистецтва. У випадку з Софією, її доля тісно переплелася із французьким культурним світом. Після довгих вагань батьки у 1905 році виряджають її до Парижа, де Софія Левицька записується до школи Еколь де Базар. Її успіхи в навчанні були настільки значними, що вже через рік її допускають робити копії з картин у Луврі. У цей період її захоплюють твори Делакруа, Фрагонара і Луї де Шаваня. Під час навчання познайомилася з художником початківцем Жаном Маршаном, приязні стосунки з яким переросли в кохання і спільне життя впродовж подальших двадцяти років.

Після закінчення школи разом із Маршаном художниця замешкала у Парижі. Вона багато малювала, переважно великі за обсягом картини і виставляла їх у паризьких салонах Незалежних та Осінньому. Картину *"Збирання яблук"* відзначили члени виставкового комітету Осіннього салону, і від 1910 року вона стала постійним членом цього Салону. Її твори знаходять схвальні відгуки, зокрема критик і прихильник модерного мистецтва, французький поет Гійом Аполлінер дуже позитивно оцінив її *"Білого однорога у райському саду"*.

У 1913 році Софія Левицька організовує свою першу персональну виставку в галереї Б. Вайль. У передмові до каталогу цієї імпрези Шарль Мальпель писав: *"З творів Соні Левицької пробивається дуже тонка поезія, яка виходить із спокійного мистецтва. А все ж таки цього митця вважають за одного з найбільш сміливих під сучасну пору... Мистецтво пані Левицької є дуже гарне й дуже безпосереднє"*.

У 1919 році художниця створила лінорит *"Визволення України"*, де козак, поборовши двоголового орла, атакує білого. Про події в Україні її інформував брат Модест.

Смерть Софії зворушила її французьких приятелів. Один із них, поет Еміль Бернар навіть написав вірша на її смерть, в якому є рядок: *"Вона була такою рідкістю на землі"*.

Тим не менше, її ім'я назавжди увійшло в історію французької графіки ХХ століття. В українських музеях та приватних колекціях творів художниці майже нема, у Франції збереглися лише поодинокі графічні та олійні твори Софії Левицької. Друкованих матеріалів, розвідок і спогадів про неї, окрім згадок у сучасній їй французькій пресі також обмаль...

Середземноморський краєвид, 1914

Янгол-охоронець, 1936

Сад

Церкви Києва

Портрет юної парижанки

Олександр Олександрович Мурашко

(7.09.1875 – 14.06.1919)

Маляр світової слави, уродженець Києва. Його дипломна робота *«Похорон кошового»* (1900) здобула на престижній виставці перше місце, завдяки чому він одержав стипендію Академії мистецтв на подорож за кордон. Там, протягом двох років, він створив цикл картин — *«Кав'ярня»*, *«Парижанки. Біля кав'ярні»*, *«На вулицях Парижа»*, *«Три дами»*, *«Портрет дівчини в червоному капелюсі»* (всі 1902–1903).

А 1909 року його картина *«Карусель»* одержала золоту медаль у Мюнхені з—поміж тисячі полотен різних європейських художників. Після цього він влаштовує свої персональні виставки в Берліні, Кьольні, Дюсельдорфі, Венеції, на яких його твори закуповувалися до приватних збірок королівських родин.

14 червня 1919 року його заарештувала більшовицька міліція, а наступного дня Олександра Мурашка знайшли замордованого. За словами Івана Кейвана, *«замордували підступно таку неоціненну людину, щоб позбавити українську духовність найціннішого скарбу. Такий, з підступом і холодним садизмом, злочин мабуть не мав прецедентів у світовій історії. Олександр Мурашко загинув трагічно на 44-му році життя, коли доходив до верхів'я свого розвитку та слави не тільки в українському та європейському мистецтві, але й у світовому. Коли ще мав перед собою широкі творчі горизонти і як професор Академії мистецтв міг виховати численні кадри майбутніх українських митців. Він перший став жертвою московсько-більшовицького окупанта, а за ним пішли наступні: в 1920 році підступно знищили Юрія Нарбута, затруївши воду, яку він пив, а в 1921 році — композитора Миколу Леонтовича...»*.

Дівчина в червонім капелюшку

Похорон кошового, 1900 рік

Зима, 1905

Селянська родина

Старий вчитель

Жінка з квітами

Казимир Северинович Малевич

(23.11.1878 – 15.05.1935)

Новий напрямок в розвитку образотворчого мистецтва, що відомий нам як супрематизм, дав уродженець Київщини.

Народився у Києві у сім'ї Северина та Людвіки Малевичів. Батько був інженером цукрового виробництва, тому сім'я часто переїжджала з одного містечка до іншого, від однієї цукроварні до іншої.

До 17 років жив на Поділлі – Ямпіль, Харківщині – Пархомівка (з 1890 по 1894, у Пархомівському художньому музеї є кілька робіт українського авангардиста) і Білопілья, Чернігівщині – Вовчок і Конотоп.

Малювати вчився у Миколи Пимоненка, в Київській мистецькій школі (1895–1897).

В 1904 переїхав у Москву. Вдосконалював майстерність в училищі живопису, скульптури та архітектури (1904 - 1905) та в студії Ф. Рерберга (1905 - 1910).

У картинах першого періоду творчості намагався поєднати принципи кубізму, футуризму і експресіонізму. Брав участь у виставках об'єднань художників «Бубновий валет» (1910) і «Віслючий хвіст» (1912) та ін., на яких виставляв свої роботи, написані в неопримітивіському («**Селяни в церкві**», 1911-12; «**Врожай**», 1911) та кубофутуристському стилях («**Англієць в Москві**», 1914).

Став одним із засновників абстрактного мистецтва. В 1915 започаткував новий модерністський напрям у мистецтві – супрематизм («**Чорний квадрат на білому тлі**», 1913; «**Біле і чорне**»), видавав журнал «*Supremus*» (1916).

У 1919 – 1922 викладав в художній школі Вітебська, а в 1923 – 1927 — директор Інституту художньої культури в Ленінграді.

В 1927 році переїхав до Києва, де зусиллями Миколи Скрипника Малевичу було створено нормальні умови для творчості. Публікував статті на мистецьку тематику в журналі «*Нова Генерація*» (1928–1929) у Харкові.

В 1927–1930 – викладав в Київському художньому інституті, де в цей час працювали Михайло Бойчук, Віктор Пальмов, Федір Кричевський, Вадим Меллер, Олександр Богомазов, Василь Касян, мав намір працювати з О. Архипенком. Однак, початок репресій в Україні проти інтелігенції змусили Малевича знову повернутись у Ленінград.

Помер художник в Ленінграді, похований під Москвою.

Супрематизм, 1916

Чорний квадрат, 1915

Дама на зупинці трамвая, 1915

Англієць у Москві, 1914

Весна, 1929

Жінка з відрами, 1912

Михайло Львович Бойчук

(30.10.1882 – 13.07.1937)

Видатний митець – монументаліст, народився на Тернопільщині, його ім'я дало назву нового напрямку в розвитку мистецтва. Відомий французький поет Г. Аполлінер наголошував: *«Ця школа, що породжує візантинізм, і має значну кількість прихильників... У своїх невеличких картинах усі вони (бойчукісти) застосовують просту композицію, золоте тло, старанну обробку деталей»*. А критики 20-х років ХХ століття порівнювали їхній живопис з українською народною піснею.

Вищу професійну освіту він одержав у Краківській Академії мистецтв, поповнював свої знання й у Мюнхені, Парижі, де був водночас помітним членом й одним із засновників Української громади.

Опинившись 1908 року в Парижі — столиці тодішнього мистецького життя Європи — М. Бойчук в оригіналах вивчає творчість Сезанна, Ренуара, ознайомлюється з Пікассо. Ці майстри остаточно ствердили його сумніви щодо академічної рутини офіційної школи. Вони приваблюють його аналізом художньої культури сучасного й минулого, а також простого й виразного мистецтва примітиву. Разом з тим Бойчука не захоплюють індивідуалістські, роз'єднані формальні пошуки. Саме в Парижі у нього «виникла думка зробити мистецтво добром, надбанням народних мас». М.Бойчук замислюється над вагою колективності в мистецтві (йшлося не лише про колективність сприймання, щоб твори стали колективною власністю, а й про колективну творчість). Так він прийшов до ідеї монументалізму.

Своїх послідовників, а потім і учнів Бойчук переконував: *«Не бійтеся втратити свою індивідуальність. Хто краще працює, до того приглядайтесь. Не треба боятись запозичувати у іншого, треба намагатися зробити краще. Індивідуальність сама виявиться, коли майстер визріє»*.

Група митців, так званих «бойчукістів», що утворилася під його началом (Микола Касперович, Софія Бодуен-де-Куртене, Софія Налепинська), свідомо пішли на авторське самозречення, працюючи колективно.

У Парижі Михайло Бойчук одружився із Софією Налепинською. У 1910–1911 роках він бував також в Італії, де вивчав твори монументального мистецтва, передусім періоду проторенесансу, опановував різні технічні прийоми в темпері та фресці.

Повернувшись до України в 1917, був одним із професорів – фундаторів Української Академії мистецтв, де керував майстернею монументального живопису. Під його керівництвом створено низку монументальних розписів.

У листопаді 1926 – травні 1927 Бойчук разом із дружиною Софією Налепинською-Бойчук, учнями Іваном Падалкою та Василем Седляром мали творчу подорож до Німеччини, Франції, Італії. Поїздка за кордон стала однією з формальних підстав для їхнього арешту та звинувачення у «шпигунстві» й участі в «контрреволюційній організації».

25 листопада 1936 органи НКВС заарештували Михайла Львовича Бойчука, а 13 липня 1937 в Києві разом з його талановитими учнями Іваном Падалкою та Василем Седляром розстріляли.

Софію Налепинську-Бойчук стратили 11 грудня 1937 також як «шпигунку» і «дружину керівника націоналістичної терористичної організації серед художників». Долю цих чотирьох розділила більшість учнів Михайла Бойчука.

Дівчина

Фрагмент фрески

Молочниця

Портрет Седляра

Жінки біля яблуні

Катерина Василівна Білокур

7.12.1900 – 10.06.1961

Художниця, яка могла б органічно існувати зі своїми картинами у будь-яку епоху. Ніколи не ходила до школи, ніде не вчилася малярству. В загубленому серед левад селі Богданівці (нині Київська обл.) вона провела усе життя, свідомо витративши його на те, щоб її, сільську жінку-самоуку, просто визнали за художницю.

Час, в який жила ця людина, зовсім не був лагідним до неї, але в своїх картинах вона ніби знаходить притулок від тих бурхливих подій, що вирували в Україні на початку та в середині ХХст.

На шматку доморобного полотна вуглиною або саморобним пензликом, тонким, як голочка (декілька тхорячих волосин, прикручених до гілочки), спочатку рослинними, а потім олійними фарбами Катерина Білокур вперто сама себе вчила живопису, за моделі обравши квіти. Вона відрізнялась від свого сільського оточення, була самотньою мрійницею, ніколи не мала своєї сім'ї, дітей; прожила «чужою» усім звичним для людської долі радощам та негодам, бо мала свої, заховані від сторонніх очей.

Розкривають натуру цієї жінки її картини та листи, які писала до друзів та знайомих. Картини справляють незвичне враження – в них є відчуття льоту. Може тому, що не мала ніякої школи, то була вільна в своїх фантазіях та манері втілення їх на полотні.

Особливо характерними для Катерини Білокур є великі композиції без визначеного сюжету. Квіти – за поодинокими випадками – єдині мешканці її полотен, їх зображення – за межами класичного натюрморту чи пейзажу. Художниця старанно копіює рослини з натури і водночас інтерпретує по-своєму світ, в якому вони мусять існувати. Вона ніби аранжує стани природи – присмерки, світання, спекотний полудень.

«**Квіти за тином**» (1935 р.) – барвиста хвиля з рослин, яку ледь стримує огорожа. Те, як вона укладає, гармонізує квіти на полотні, нагадує музику чи віршування – рослини ніби римуються, складаючись в пасма вогню або існують в замріяному ширянні.

У «**Квітах та калині**» (1940 р.) фон глибокого синього кольору, рослини наче потопують в вечірньому повітрі, нагадуючи келихи, наповнені присмерками.

«**Польові квіти**» (1940 р.) – левада під ранковим серпанком туману. Ця картина, як і багато інших її полотен, позбавлена перспективи реального пейзажу. Художниця накладає зображення ретельно виписаних рослин на багате відтінками, але неозначене тло – просто блакить, що ніби «дихає».

«**Буйна**» (1944-1947 рр.), «**Декоративні квіти**» (1945 р.) – це відчуття спеки, на хвилях якої «гойдаються» квіти, сонячного вітру, що ширяє полотном.

Музей володіє багатою колекцією картин цієї непересічної людини, яка на початку шляху до «святого малярства» працювала, приховуючи свої картини, наче гріх, але, перемігши долю, дійсно довела, що народжена бути художницею з ліричним і дуже індивідуальним даром.

Квіти за тином, 1935

Польові квіти, 1941

Мальви, 1950

Буйна, 1944-1947

Квіти і калина, 1958

Декоративні квіти, 1945

Лівники, 1950-ті

Марія Оксентіївна Приймаченко

12.01.1909 – 18.06.1997

Народна художниця України, лауреат Державної премії України ім. Т.Г. Шевченка, своєю творчістю відкрила оригінальну сторінку самобутнього мистецтва світової культури. Її виставки з великим успіхом експонувалися у Франції, Канаді, Польщі, Росії, Німеччині та багатьох інших країнах світу. У 1937 році на всесвітній виставці в Парижі Марія Приймаченко отримала золоту медаль, здивувавши своїми картинами мистецький світ...

Народилася Марія Оксентіївна 1908 року в селі Болотня на Київщині в сім'ї мистецьки обдарованих людей. Її батько бондарював, займався теслярством і різьбленням по дереву, майстрував дворові огорожі у вигляді давньослов'янських зображень. Бабуся фарбувала і розписувала писанки. Мати, була визнаною майстринею вишивання. Від неї і перейняла художниця вміння створювати той чарівний, характерний для українських майстринь орнамент, в якому, говорячи словами Гоголя *"птахи виходять схожими на квіти, а квіти - на птахи"*.

Дитинство Марії було затьмарене страшною недугою - поліомієлітом. Це зробило її не по-дитячому серйозною й спостережливою, загостило слух і зір. Усі предмети, що оточували дівчинку, ставали учасниками живої захоплюючої гри, інколи – сумної, частіше – яскравої і святкової. Прихід до мистецтва був зумовлений одвічним селянським потягом до роботи. Через недугу, не маючи можливості працювати в полі, рано змушена усамотнюватися, майбутня майстриня, прагнучи приносити радість людям, свою енергію і працелюбність почала вкладати в мистецтво. Крізь усе її життя проходить невсипуща жага творення, неминуча для таланту потреба поділитися своїми відкриттями з людьми.

У мистецькому арсеналі Марії Приймаченко немає "професійних хитрощів": вона малює на звичайному ватмані пензлями фабричного виготовлення, використовує гуаш, акварель. Перевагу віддає гуаші, бо саме ця фарба дає соковиту, щільну декоративно виразну пляму з чітким силуетом. Художниця спочатку веде лінію олівцем, якось недбало, "по-дитячому" окреслює контури зображення, а вже потім упевнено, вправно кладе колір.

Інколи твори Приймаченко буквально приголомшують глядача якоюсь чаклунською привабливістю барв. Її кольори то сяють таємничою глибиною емалі, то сліпуче спалахнуть золотом, то бризнуть небувалою синню ультрамарину. Естетичний вплив творів геніальної художниці часто залежить від невловимих нюансів, що майже не підлягають ні науковому аналізу, ні вислому.

Волошки у синій вазі, 1962

Квіти соняшника, 1965

Квіти за мир, 1965

Галя і козак, 1947

Синій бик, 1947

Соняшник із бджолами, 1962

Фантастичний звір, 1936

Феодосій Максимович Гуменюк

6.09.1941

Народився 6 вересня 1941 року в с. Рибчинцях Вінницької обл. Навчався у Дніпропетровському художньому училищі, де був учнем Якова Калашника, випускника Латвійської академії мистецтв у Ризі. У 1965 році він намагається поступити у Ленінградський інститут живопису, скульптури і архітектури ім. І. Ю. Рєпіна, який тоді вважався найкращою живописною школою в СРСР. На навчання в цьому інституті претендувало 350 людей, з яких прийняли 28, в тому числі Гуменюка і ще вісім українців. У 1971 році він закінчив інститут, потім навчався у майстерні Й.Серебрянського, написав для Переяслав-Хмельницького музею полотно на історичну тематику. Викладав у ленінградських навчальних мистецьких закладах, працював на художніх комбінатах Ленінграда.

В 1973 році одружився з художницею Наталією Павленко. Через два роки у них народилась донька Уляна.

У 1975 році на виставці нонконформістів були помічені його роботи з зображеннями козаків. Художника було звинувачено в націоналізмі і позбавлено ленінградської прописки, тому Феодосій з дружиною і дочкою переселився у Дніпропетровськ, де пробув шість років, працюючи над ескізами вітражів. В 1983 році Гуменюки знову опинилися в Ленінграді, де Феодосія тепло зустріла художників і відразу запросила взяти участь у виставці *«Групи чотирнадцяти»*.

В 1988 році його виставку експонували в залах Національного архіву Канади в Оттаві, в Українському музеї в Нью-Йорку. Там же, познайомившись з місцевою українською інтелігенцією, художник зміг ближче побачити життя діаспори та зафіксувати її на полотні. *«Великдень у Торонто»* — одна з композицій «канадського» періоду.

Пізніше була участь у виставці робіт українських художників в Гранд-Палє, у Парижі; персональна виставка в Національному художньому музеї в Києві, де була представлена ціла галерея гетьманів, і присудження в 1993 році Національної премії імені Т. Шевченка в галузі образотворчого мистецтва.

У 1992 році повертається на Україну. З 1993 року працює у Національній академії образотворчого мистецтва і архітектури, очолює навчально-творчу майстерню історичного живопису; з 2000 року — професор кафедри живопису і композиції.

Творчість Феодосія Гуменюка зорієнтована на прадавні духовні національні цінності. Твори майстра присвячені історичному минулому України, обрядам, віруванням українців. Через символи-метафори, образи-символи художник наближається до глибин української ментальності. Стилiстично живописні і графічні твори майстра з їх лаконізмом, монументальністю, дуже своєрідною і виразною декоративністю, багатоплановістю і колористикою найчастіше нагадують традиційні українські килими, щедро орнаментовані рослинними мотивами. Фігури, предмети побуту, фантастичні співставлення зображень, масштабів, просторів, структур, деталей, образів - все це створює ефект килиму, в якому кожний клаптик є дуже важливим елементом орнаментальної композиції... Гетьмани, козаки, дівчата у вінках, янголи, птахи, коні – постійні учасники живописного дійства, яке неначе перетікає з однієї картини Феодосія Гуменюка в другу.

Мистецтво Феодосія Гуменюка розвивається від лірики до епіки, від ізоморфності до поетично-ідеалізованої фантазії з ремінісценціями близьких йому артистичних вершин, як-то Візантія, Венеція, українське бароко, бойчукізм. Художник підкреслено уникає чуттєвості, натуралізму, зосереджує увагу на співучості ліній, виразності ритму, кольору, фактури. Виходячи з цього, мистець розробив власну поетику, засновану на сполученні української символіки із сучасними засадами малярства.

Посвячення в гетьмани

Маруся Богуславка

Іван Мазепа

Світе тихий, 1981

Козак Мамай, 1974

Білі маківки, 1974

Використані джерела:

1. День художника в Україні. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.dilovamova.com/index.php?page=10&holiday=249>
2. Художник Шевченко. Картини. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://taras-shevchenko.in.ua/shevchenko_hudognik.html
3. Айвазовський Іван Костянтинович. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Айвазовський_Іван_Костянтинович
4. Микола Миколайович Ге. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Микола_Миколайович_Ге
5. Архип Іванович Куїнджі . [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Архип_Іванович_Куїнджі
6. Володимир Донатович Орловський. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Володимир_Донатович_Орловський
7. Ілля Юхимович Рєпін. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Ілля_Юхимович_Рєпін
8. Кириак Костянтинович Костанді. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Кириак_Костянтинович_Костанді
9. Сергій Іванович Васильківський. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Сергій_Іванович_Васильківський
10. Сергій Іванович Світославський. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Сергій_Іванович_Світославський
11. Марія Костянтинівна Башкирцева . [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Марія_Костянтинівна_Башкирцева
12. Микола Корнилійович Пимоненко. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Микола_Корнилійович_Пимоненко
13. Софія Пилипівна Левицька. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Софія_Пилипівна_Левицька
14. Олександр Олександрович Мурашко. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Олександр_Олександрович_Мурашко
15. Казимир Северинович Малевич. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Казимир_Северинович_Малевич
16. Михайло Львович Бойчук. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Михайло_Львович_Бойчук
17. Катерина Василівна Білокур. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Катерина_Василівна_Білокур
18. Марія Оксентіївна Приймаченко. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Марія_Оксентіївна_Приймаченко
19. Феодосій Максимович Гуменюк . [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Феодосій_Максимович_Гуменюк

Малювати картини руками не можна,
Лише серцем, що б'є у душі..

В тій, де мешкає дивний художник,
Що натхнення черпає в собі.

І лиш духом всесильна людина
Розфарбує цей світ кольорами,

Щоб ожила від світла картина,
Наче небо мовчазне над нами,

Наче зорі, що ввечері світають,
Жі, не світають - зоріють згори.

Радше будні художник підмінить,
Як змалює цей світ навпаки.

З ДЖЕМ ХУДОЖНИКА!!!